

Tarkvara rentimist või ostmist tuleb kaaluda

Viimasel ajal on palju räägitud tarkvara rentimisest, eriti sellise alternatiivi kvalitatiivsetest eelistest võrreldes litsentside omamisega. Vähem on räägitud tasuvusest – IT teenuse kasutamine peab olema kasulikum kui tarkvara ostmine. Soodsaima alternatiivi valimiseks tuleb ärijuhil ette näha väljaminekute (rahavoogude) mustrid ning arvutada oodatavate kulude nüüdisväärtus. Vaatleme allpool nii rentimise, kui ka ostmise seotud väljaminekuid.

Tarkvara ostmine

Tuleks arvesse võtta, et tarkvaralitsentside kulud on pöördumatud. Miljoni krooni eest soetanud raamatupidamisprogrammist ei ole tegutseval firmal võimalik loobuda litsentside edasi-, ega tagasimüümise teel. Kui vana tööpingi või arvuti eest on võimalik saada raha, siis “pruugitud” tarkvara pole kellelegi vaja. Tarkvaramoodulite ostmisel on tegu 100% kulude ettemaksuga N-aastaks, kusjuures N on teadmata.

Arendustasud. Infosüsteemi ostmisel ollakse teadlik arendustasude olemasolust, kuid nende rahalist mõju sageli ei arvestata. Siiski, ostuga seotud rahavoogude prognoosimisel tuleb arendustasude nüüdisväärtus liita litsentside alghinnale.

Uuendamine. Programmiversioonide asendamine on tellija jaoks enam-vähem kohustuslik, sellest saadav lisakasv (*marginal utility*) aga küsitav. Uuendamisel võivad ilmnedu tellija jaoks ootamatud väljaminekud, näiteks võimsamale riistvarale. Arvesse tuleks võtta ka ajakulu, mis uute versioonide installeerimisega ning kasutajate lisakoolitusega kaasneb.

Tõnu Sepp, äriklientide osakonnajuhataja Eesti Ühispannast, toob esile veel olulisi aspekte IT ostu rahavoogude kavandamisel:

1. *Tarkvara skaleeritavus. Olukorras, kus ettevõtte soovib ajutiselt vähendada arvutitöökohtade arvu, ei ole võimalik samas tempos vähendada käigusoleva tarkvara mahtu - seda saab ainult suurendada.*
2. *Väljaminekute mitteoptimaalsus. On tõenäoline, et IT rakenduse võimalused võetakse aja jooksul täies mahus kasutusse, kuid tarkvara kasutamise esimestel perioodidel jäävad paljud funktsioonid ja võimalused rakendamata. Seega omatakse rohkem arvutusvõimsust, kui tarbida jõutakse.*

Tarkvara rentimine

Tarkvara rentimine, muudel sarnastel tingimustel, tundub esmapilgul kasulikumana, kui litsentside ostmine. Siin on selgelt piiritletavad, ja hästi ennustatavad rahavood. Programmide kasutamise teenust saab skaleerida nii üles- kui ka allapoole. Rakendusest (teenusest) loobumine, ilma olulist rahalist kahju kannatamata, on samuti võimalik. Rentimise kasuks otsustamisel võib aga oht peituda rendimaksete suuruses. Te ei liisiks autot intressiga 50% aastas. ASP (Application Service Provider) firma teenuste puhul võib rendimakse olla põhjendamatult kõrge marginaaliga; selle

väljaselgitamine eeldab tasuvusanalüüsi, kus teenuse ostmist võrreldakse sama funktsionaalsusega tarkvara litsentside ostmisega.

Programmide ostu või ASP teenuse otsustamiseks tuleb prognoositavad väljaminekud “tuua tagasi” otsustamise hetkele, arvestades raha ajaväärust (seda nimetatakse diskonteerimiseks). Mida kaugemal on prognoositav väljaminek, seda madalam on selle tänane väärtus. Nüüdisväärtuste rehkendamiseks on MS Excel-is mitmeid funktsioone. Mugavam on kasutada mõnda e-finantsnõunikku Internetis. Üks selline töövahend, “ROIplanner”, leidub aadressil: <http://www.netekspert.com/>

Armin Laidre
NetEkspert OÜ
armin@netekspert.com